

УДК: 378.13

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2024.5.02.02>

© **Лариса Беземчук**

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри музичного мистецтва ХНПУ
імені Г.С.Сковороди

Харків, Україна

email: blv2007@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

© **Володимир Фомін**

доктор педагогічних наук, професор
декан факультету мистецтв ХНПУ
імені Г.С. Сковороди

Харків, Україна

email: v.v.fomin@hnpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-8652-2023>

МИСТЕЦЬКА КОМПОРАТИВІСТИКА ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ В НУШ

У статті розкрито питання мистецької компаративістики в контексті оновленого змісту шкільної освіти на принципах інтеграції. Проаналізовано науковий доробок філософської, психологічної та музично-педагогічної наукової думки, присвячений проблематиці мистецької компаративістики як ключа до викладання інтегрованих курсів. Визначено напрями підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва спеціальності 014.13 (Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво) до практичної роботи з учнями над домінуючими складовими лініями інтегрованого курсу «Мистецтво» студентів бакалаврського та магістерського рівня різних років навчання Харківського національного педагогічного університету імені Г.Сковороди.

Попередні результати засвідчили, що студенти, які опанували змістовний модуль «Мистецька компаративістика - ключ до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ» мають певні уявлення та можливість самостійно розробляти методичні матеріали для практичної роботи з учнями в середніх класах. Встановлено, що у здобувачів підвищився інтерес до майбутньої професії, розширились уявлення про можливість практичної роботи з учнівською аудиторією на засадах мистецької компаративістики

У ході роботи окреслено перспективи наукового дослідження за визначеною проблематикою

Ключові слова: мистецька компаративістика, компаративний аналіз, майбутній учитель музичного мистецтва, бакалавр, магістр.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Серед основних завдань, що поставлено Державними стандартами базової середньої освіти та ідеями реформування Нової Української Школи – формування в учнів міжпредметної естетичної компетентності, сутність якої вимагає розумітися на мистецьких явищах у їх взаємодії на підставі різних видів мистецтва. Для підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до практичної діяльності варто виділити одиницю мистецького процесу, де мистецькій компаративістики надається

вирішального значення. Це перш за все стосується питань організації процесу професійної підготовки вчителів спеціальності 014.13 (Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво). Категорія мистецької компаративістики в данному контексті має різноманітний вимір дослідження: О. Бузова (2023), І. Грінчук, Г. Місько, Н.Овод (2023), О. Довгань (2020), О. Щолокова (2021) (логіко-естетичне осмислення художнього тексту в контексті поліхудожнього принципу оновлення змісту мистецької освіти); В. Кузьмічова (2021) (компаративний аналіз як засіб ефективного навчання у класі

«Постановка голосу»), О. Кузнецова (2020) (декодування творів для музично-просвітницької діяльності у процесі їх порівняння за допомогою образів-символів); О. Леснік (2019) (аналіз творів мистецтва в процесі художньої комунікації для вирішення виконавських педагогічних завдань); Лю Мянні (2019) (карта вокально-мовленневих відмінностей для компаративного аналізу вокальних творів на основі різних видів інтерпретації в дуетних виступах); Н. Овчаренко (2014) (художньо-виконавський аналіз творів для сценічного виступу з елементами компаративістики), О. Спіліоті (2020) (розвиток музично-інтонаційного мислення студентів на засадах компаративний аналізу). Окреме місце займають роботи авторів модельних програм для закладів загальної середньої освіти, в яких мистецька компаративістика представляє ключ, який відкриває шлях до пошуку методів практичної роботи з учнями на підставі різних рівнів інтеграції в оновленому змісті мистецької освіти. Л. Масол (2021).

Музично-педагогічний контент достатньо різноманітно розкриває сутність поняття «мистецька компаративістика», тому нам потрібно зосередитися на тих основних характеристиках цього феномену, що надасть нового бачення підготовки майбутніх музично-педагогічних працівників сучасного рівня для ефективної практичної роботи з учнівською аудиторією в НУШ.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Наукові розвідки представників науково-методичної думки на Україні, що працюють в галузі мистецької освітньої галузі НУШ, автори модельних програм і підручників для інтегрованого курсу «Мистецтво» Н. Лемешева (2022), О. Лобова (2021), Л. Масол (2021) та ін. розкривають роль компаративістики як важливого принципу навчання. Автор (Масол Л.) підручника «Мистецтво» для 7 класу НУШ наголошує, що компаративістика – ключ до розуміння інтеграції домінуючих ліній (музики та образотворчого мистецтва), які складають змістовне наповнення інтегрованого курсу мистецтва. Авторка пропонує напрями компаративного аналізу в методичному сенсі здійснювати відповідно дuality змістовних пар «сучасного та минулого», «вітчизняного і зарубіжного» на прикладі виявлення взаємодії музичного та образотворчого видів мистецтва. Окремий вид компаративістики знаходимо під час реалізації теми

другого семестру в 7 класі, яку учні опановують на уроках за темою «Мистецтва в міжгалузевих зв'язках». Компаративний аналіз виходить на рівень паралельного усвідомлення уроку мистецтва з іншими предметами (література, географія, математика, історія, фізика, технологія) тощо. Так, питанням мистецької компаративістики цікавились науковці, що займаються проблемами професійної підготовки вчителів літератури. Г. Ремак (2009), О. Лілік (2017) розглядають цю категорію з позиції «літературної компаративістики». Автори наголошують, що центром дослідження майбутніх вчителів літератури є твір, в даному випадку літературний, який вони мають усвідомлювати відповідно загальнодидактичних та методичних принципів інтегрованого навчання. Формування у студентів здібності установлювати факти генетичної спорідненості між літературним твором та іншими мистецькими явищами; характеризувати їх схожість та відмінність; здійснювати компаративний (порівняльний аналіз) літературного і мистецьких творів на різних рівнях структури (за жанрово-родовими особливостями, проблематикою, композицією, образною системою, засобами виразності); з'ясовувати національні особливості мистецьких творів; відстежувати спільне в кількох творах різних видів мистецтва. Дослідники результатом компаративного аналізу бачать можливість майбутніми вчителями літератури визначати особливості єдності змісту і форми твору, його історизму, науковості, наступності, системності, концептуальності, наочності, доступності, природовідповідності мистецьких явищ, а також філософські, літературознавчі, мистецтвознавчі й методичні дослідження, що демонструють багатогранність мистецької компаративістики як категорії наукового пізнання.

Цікавими є розробки О. Лілік (2017) щодо складових моделей використання мистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів гуманітарного профілю. До таких відносяться чотири взаємов'язані компоненти: теоретико-концептуальний, структурно-змістовий, організаційно-дидактичний, технологічно-методичний. Ми будемо використовувати цей підхід для розробки змістовного модуля освітньої програми підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва за спеціальністю 014.13. (Середня освіта. Мистецтво.

Музичне мистецтва). Таким чином нам слід визначитись із розумінням мистецької компаративістики у вузькому та широкому сенсі на різних рівнях здобуття мистецької освіти вище.

Формулювання цілей та завдань статті.

Мета статті - сформулювати зміст поняття «мистецька компаративістика», розкрити сутність та виокремити структурні компоненти компаративного аналізу як ключа до розробки методик викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» НУШ як дидактичної бази підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва спеціальності 014.13 «Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво».

Виклад основного матеріалу дослідження.

У зв'язку з новими вимогами, прописаними у наказі МОН № 260 від 04.03.2024 «Про затвердження «Переліку предметних спеціальностей», конкретніше для 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) знаходимо для предметних спеціальностей 014 Середня освіта. Образотворче мистецтво та 014.13 Середня освіта Музичне мистецтво важливі зміни. Вони пов'язані з додаванням в кожен із перелічених спеціалізацій поняття «Мистецтво». Таке розширення націлює на переформування освітніх програм перелічених спеціальностей у вищих відповідного профілю. Реалії оновленого змісту шкільних предметів мистецької освітньої галузі вже давно чекають на спеціалістів, які зможуть викладати предмети на принципах інтегрованого навчання учнів. Поліхудожній підхід до уроків мистецтва в НУШ вимагають від освітніх програм підготовки майбутніх музично-педагогічних працівників бакалаврського та магістерського рівнів освіти опанування курсів, тем, модулів, дисциплін вільного вибору міждисциплінарного змісту. У роботах Беземчук, Фоміна (2021) знаходимо пропозиції щодо використання міждисциплінарних експрес курсів як ефективного засобу професійної підготовки майбутніх вчителів музики. Якщо кількість годин навчального плану не може виділити необхідний обсяг для такого курсу маємо розробити більш мобільний змістовний модуль, який може бути впроваджений в різні освітні компоненти програми підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва бакалаврів та магістрів спеціальності 014.13 (Се-

редня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво).

Основа для розробки такого модуля слід шукати в філософський, психологічний, педагогічний, мистецтвознавчій літературі, що віддзеркалює процеси аналізу мистецьких явищ, які вивчаються на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». Л.Масол, О.Гайдамака, Л.Кондратова, та інші автори сучасних модельних програм та підручників інтегрованого курсу «Мистецтво» для НУШ розкривають важливість розуміння взаємопов'язаності двох основних мистецьких ліній (музичного та образотворчого мистецтва) на підставі порівняльного, компаративного аналізу створення уявлень учнів про особливості художньої мови цих двох складових, можливість залучати учнів до художньо-творчої діяльності, де крім домінуючих існують ще і взаємозв'язки з синтетичними видами мистецтва (кіно, театр, балет, мультиплікація) тощо.

Пропонований змістовний модуль за темою «Мистецька компаративістика - ключ до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ» розрахований на 3 кредити, може бути частиною освітніх компонентів, які складають структурно-логічну схему програм професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Подібний змістовний модуль може бути використаний і для підготовки вчителів образотворчого мистецтва, різниця лише в тому, що в підготовці вчителів музичного мистецтва змістовний акцент буде мати домінуюча лінія (музичного мистецтва), для підготовки вчителів образотворчого мистецтва більше уваги буде приділятися змісту, пов'язаному безпосередньо з фаховим особливостям даної спеціалізації.

Ми пропонуємо варіант міждисциплінарного змістовного модуля для освітніх компонентів програм підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 014.13 «Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво, що включає три теми. Орієнтовано їх можна розподілити наступним чином.

Тема 1. Теоретичні основи мистецької компаративістики в різних галузях сучасного наукового пізнання. 1 кредит.

Філософський аспект. Інтерпретація як філософська категорія, розуміння метафор та символів в мистецтві. Формування критич-

ного мислення в процесі компаративного аналізу різних видів мистецтва. Психологічні підходи до аналізу музичних явищ. Розвиток когнітивного та емоційного компонента під час навчання мистецтву на основі творчості. Вплив мистецтва на емоції, ментальне здоров'я людини. Ідея впровадження уроків щастя в 2024 році в сучасну шкільну практику. Аналіз впливу різних мистецьких стилів (класицизм, романтизм, імпресіонізм, сюрреалізм, абстракціонізм, реалізм) на психологічний стан і сприйняття учнів під час їх роботи над творами. Розуміння жанрових відмінностей творів та можливість їх впливу на настрій учнівського колективу під час проведення уроків та творчих заходів. Педагогічний аспект (порівняльний аналіз мистецьких явищ, що вивчаються за принципом міжпредметної інтеграції). Навчання на основі порівняння мистецьких традицій представників різних культур, міжкультурна інтеграція, крос-культурне навчання (зв'язок з іншими предметами в ЗЗСО). Моніторинг якості навчання на принципах мистецької компаративістики, оцінювання та рефлексія результатів навчання під час порівняння творчих робіт, що включають різні мистецькі галузі. Музично-педагогічний аспект (порівняльний аналіз систем музичного виховання, методів роботи з учнями (К.Орфа, З.Кодая, Ж.Далькроза, М.Лисенка, В.Верховинця); синтез мистецтв в контексті порівняння мистецьких явищ за допомогою засобів художньої виразності, втілення художніх образів різними засобами художньої мови тощо..

Тема 2. Мистецька компаративістика в професійній підготовці майбутніх учителів для викладання уроків в мистецькій освітній галузі НУШ. 1 кредит.

Зв'язок з літературною компаративістикою (факти генетичної спорідненості між літературою та окремими мистецькими явищами) (Лілік, 2017). Структура мистецької компаративістики – відстеження спільного та відмінного в кількох мистецьких явищах (за жанрово-родовими особливостями, проблематикою, композицією, образною системою, засобами виразності, національними особливостями, історичними фактами). Історична компаративістика (порівняння підготовки вчителів в різні періоди відповідно

концепцій навчання та виховання засобами музичного мистецтва). Історичні передумови впровадження моноуроків та уроків поліхудожнього змісту в шкільну практику.

Тема.3. Мистецька компаративістика на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво». 1 кредит.

Компаративний аналіз мистецьких явищ на уроках ЗЗСО. Дуальність як категорія дослідження мистецьких явищ. Фасилітовані дискусії. Творчі діалоги. Порівняння (схожість та відмінність). Компаративний аналіз як творчий діалог між різними мистецькими явищами. Практичні методи впровадження мистецької компаративістики в сучасних підручниках інтегрованого курсу «Мистецтво» як основа реалізації поліхудожнього змісту інтегрованого курсу «Мистецтво» в ЗЗСО»

В рамках однієї статті важко розкрити всі напрями роботи за темами. Пропонуємо вибірково зупинитися на деяких аспектах впровадження змістовного модуля, оскільки експеримент впровадження ще триває. Попередні дані фіксують ефективність формування інтеграційно-педагогічних умінь здобувачів, - на що ми звертали увагу в своїй роботі Беземчук, Фомін, 2021) для впровадження змістовного модуля «Мистецька компаративістика - ключ до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ» в освітньо-професійній програмі означеної вище спеціальності.

Зосередимося на визначенні змістовних характеристик та методики проведення компаративного аналізу мистецьких явищ в процесі роботи із здобувачами, які готуються для проходження педагогічної практики в заклади загальної та середньої освіти за реформами НУШ. Здобувачам слід розумітися на особливостях викладання уроків інтегрованого курсу «Мистецтво», який в 2024-2025 нр перейшов до 7 класу етапу базового предметного навчання. На відміну від адаптованого навчання, до якого належали уроки в 5-6 класі НУШ, цей новий період знайомства школярів з двома домінуючими лініями мистецтва що складають інтегрований урок «Мистецтва» вимагає саме формування умінь критично мислити, осмислено проводити мистецькі паралелі не тільки між різними видами мистецтва але й бачити відмінності в інтерпретації творів різ-

них національностей та належності їх до різних виконавських шкіл. Пропонуємо звернути увагу на технологію «Карта ключових відмінностей», яку можна заповнити за допомогою сприймання, створення або виконання декількох варіантів прикладів мистецтва. Сутність полягає в створенні конструкцій питань-відповідей, за допомогою яких можна організувати творчу дискусію в контексті компаративного аналізу навчального матеріалу, що належить різним видам мистецтва.

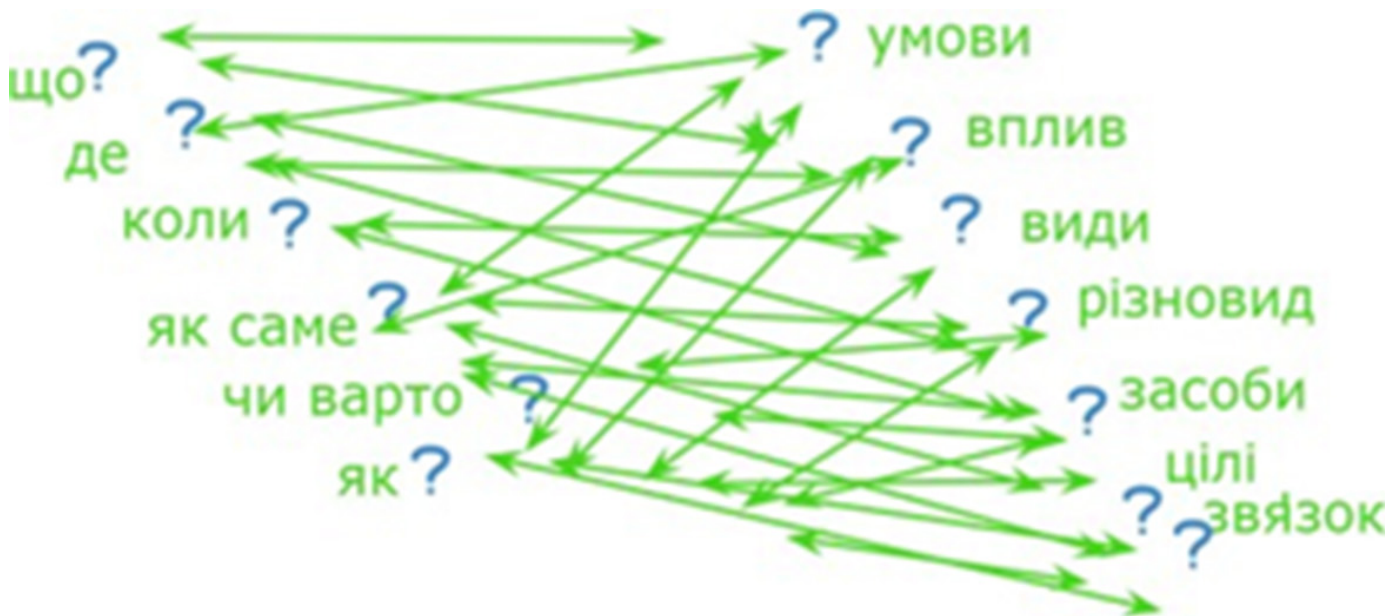
В табл.1 наведено перелік необхідних питань (ліва колонка) та ключових слів (права колонка), які можуть створювати безліч варіантів для обговорення, проведення фасилітованої дискусії, творчих діалогів за темами модельних програм з мистецтва для НУШ. Студенти із задоволенням працюють за такою технологією, і на рис.1 представлено варіант обраних конструкцій «питання-відповідь», що створено під час впровадження однієї із тем змістовного модуля в форматі онлайн інструментів, дошки zoom.

**Ключові питання за методом С. Каплан для компаративного аналізу творів двох домінуючих ліній інтегрованого курсу «Мистецтво»
(музичне мистецтво та образотворче мистецтво)**

табл.1

Питання	Ключові слова
Що?	Структура
Де?	Функція
Коли?	Властивості
Який?	Види
Як?	Цілі
Чому?	Відношення
Чи можна?	Зв'язок
	Взаємодія
	Вплив
	Розвиток
	Умови
	Сенс
	Значення

Можливість роботи за цією методикою для використання питань і відповідей продемонстровано на рис.1

Рис. 1. Варіант технології «Карта ключових відмінностей», створеною за допомогою онлайн дошки ZOOM.

Відповідно такої технології метод компаративного аналізу творів для практичної роботи з учнями на уроках інтегрованого курсу мистецтва може бути представлено на чотирьох рівнях усвідомлення.

1. Рівень – постановки завдань, мотивація до виконання професійних завдань з учнями. Добір навчального матеріалу для виконання компаративного аналізу. Порівняння індивідуальних особливостей слухача або виконавця з художньо-образним змістом твору, що вивчається з учнями). Для добору репертуару використовується рівні компаративістики: твори, що історично складають репертуар виконавців; твори, що мають один музично-поетичний текст (для вокальної, інструментальної роботи, сприйманню прикладів мистецтва), але різне композиторське втілення; різножанрові твори одного історичного періоду.

2. Рівень - пізнавальний (визначення художньо-стильових, жанрових особливостей творів мистецтва, що опанується з учнями відповідно модельних програм з мистецтва, мистецький тезаурус, семантика образного змісту та засобів художньої виразності, значень формоутворювальних елементів, фактури, усвідомлення текстів, що порівнюються, прикладів мистецтва, що мають зв'язки, відмінності, символіка тощо.)

3 Рівень – проблемний відбувається порівняння творів мистецтва на підставі дидактичної тріади, що включає основні види художньо-творчої роботи учнів на уроці мистецтва. Варіанти тріади дають підстави для створення проблемних ситуацій на різних етапах структурування уроку. Рис.2.

4. Важливе значення рефлексії та оцінювання результатів навчання.

Для реалізації модулів конструювання змісту на уроках мистецтва в 7 класі здійснюється відповідно трьох видів художньо-творчої діяльності учнів

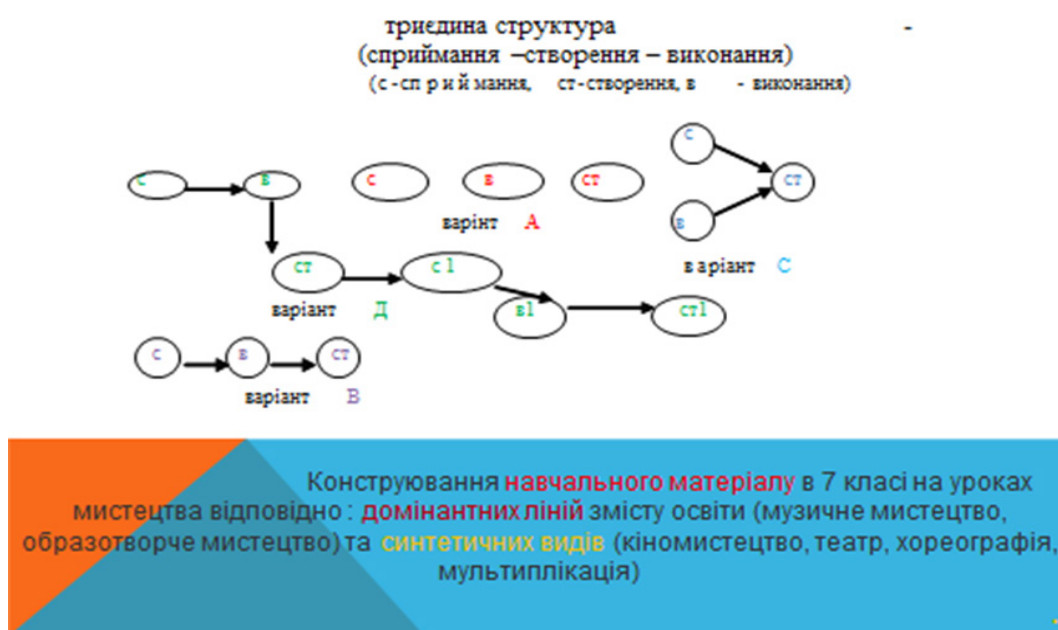

Рис.2. Дидактична структура для проведення компаративного аналізу на інтегрованих уроках мистецтво.

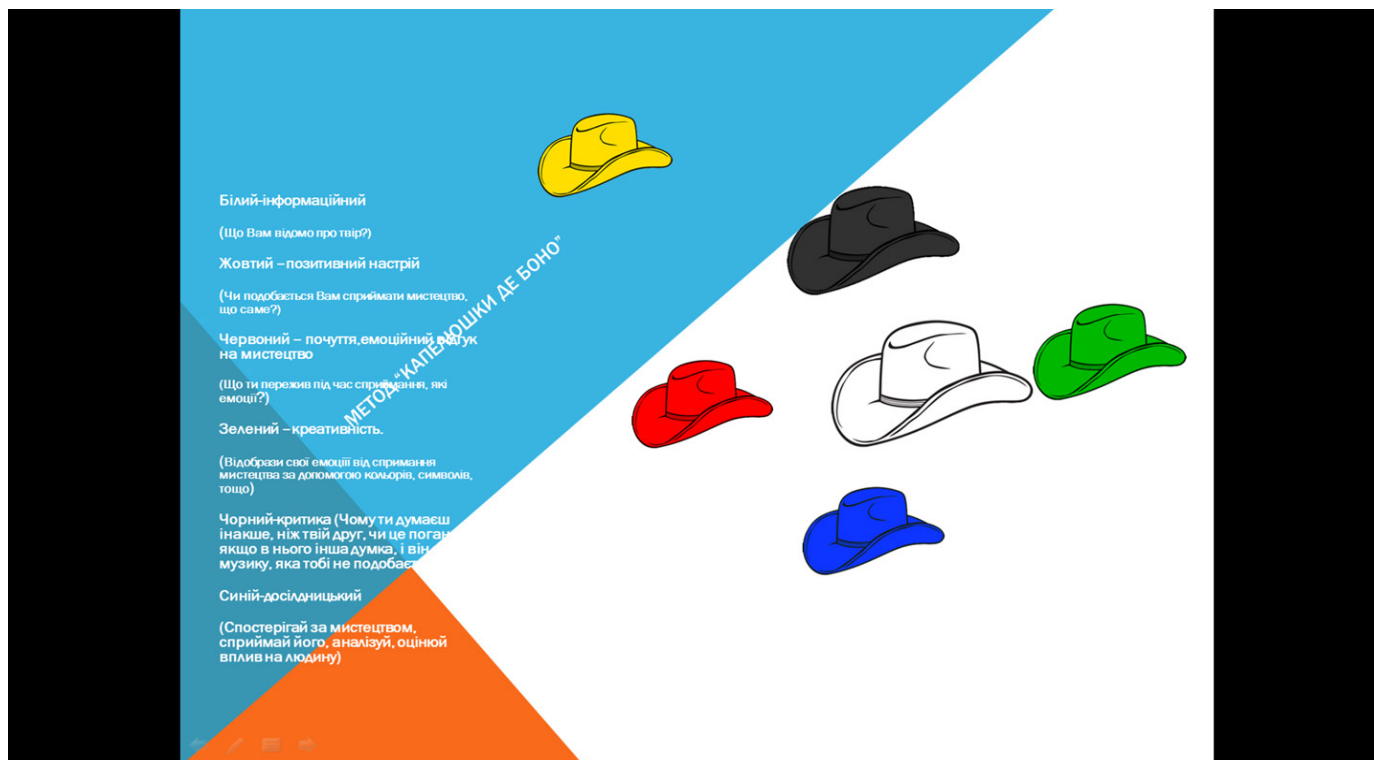

Рис.3 Метод де Бонно в процесі компаративного аналізу мистецьких творів. Емоційний показник настрою учнів, що обирається за допомогою кольорів самостійно

Рис. 4. Результат роботи учнів за методом де Боно. Шість капелюхів. Компаративний аналіз мистецьких явищ учнями в 7 класі за підручником «Мистецтво» автора Л.Масол, О.Калініченко. Генеза.2024. Тема «Музичні символи України»

Важливим напрямом компаративного аналізу, на інтегрованих уроках мистецтва в НУШ є робота із музичними програмами штучного інтелекту, які демонструють варіанти створення мистецтва. Так в процесі вивчення теми 1 змістовного модуля «Мистецька компаративістика - ключ до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ», що включає підрозділ, пов'язаний з філософським осмисленням мистецької компаративістики на підставі закону єдності і боротьби протилежностей.

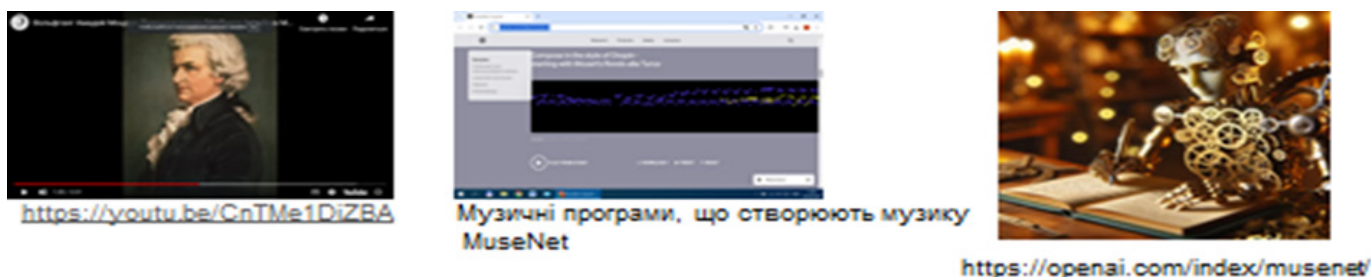
Цей закон надихає на порівняння характеристик для осмислення мовних виразів, образності знань, символів, пов'язаних з попереднім досвідом, притаманним штучному інтелекту та розумовій діяльності людини, яка має неоднорідність мислення, і почуттєве сприйняття об'єктивної діяльності, притаманні живої людини, людини як творця. В контексті нашого дослідження ми звернулись до штучного інтелекту, щоб створити творчий діалог між творчістю В.Моцарта та варіантом «Рондо в турецькому стилі», яку створила програма штучного

інтелекту.

На рис.5 наведено приклад організації творчої дискусії на цю тему. А на рис. 6 представлено варіант оформлення думок студентів відповідно цього питання в онлайн форматі.

Після прослуховування двох варіантів музичних прикладів: «Рондо в турецькому стилі», що створено В.Моцартом і комп'ютерною програмою студенти-бакалаври виділили основні показники, які свідчили, що твір оригіналу безумовно має перевагу, оскільки демонструє розвиток музики, її інтонаційне забарвлення в темповому і ритмічному сенсі. Але цікава була думка студентки Наталії К., яка сказала, що учням може сподобатись варіант, який створив штучний інтелект, і заперечувати їм немає сенсу, бо вчителю слід поважати думку своїх вихованців. Така позиція має право на життя, але для того і вчитель має проводити компаративний аналіз, з використанням мистецького тезаурусу, розібратися в емоційних реакціях учнів (можливо за методом де Боно (Шести капелюхів), для того щоб мотивовано відстояти позиції різних поглядів на це питання.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

(за і проти)

антиплагиатні системи Turnitin, що вже відкривають роботу штучного інтелекту від текстів людини

Питання для обговорення з учнями: прослухати варіант «Рондо в турецькому стилі», що створено ШІ та оригінальний варіант В.Моцарта. Звернути увагу на те, чи є розбіжок інтонації в штучній версії, визначити роль ритму в композиції і які емоції Вас з'явилися після прослуховування твору великого класика та створеної машинною продукції. Позитивні та негативні відгуки.

Творче завдання: якщо б ви були лікарем, що використовує музикотерапію для лікування хвороб, який би ви варіант запропонували хворому (що створив штучний інтелект чи композитор та чому?)

Рис. 5. Матеріал для творчої дискусії «Великий В.Моцарт та сучасний штучний інтелект. За і проти».

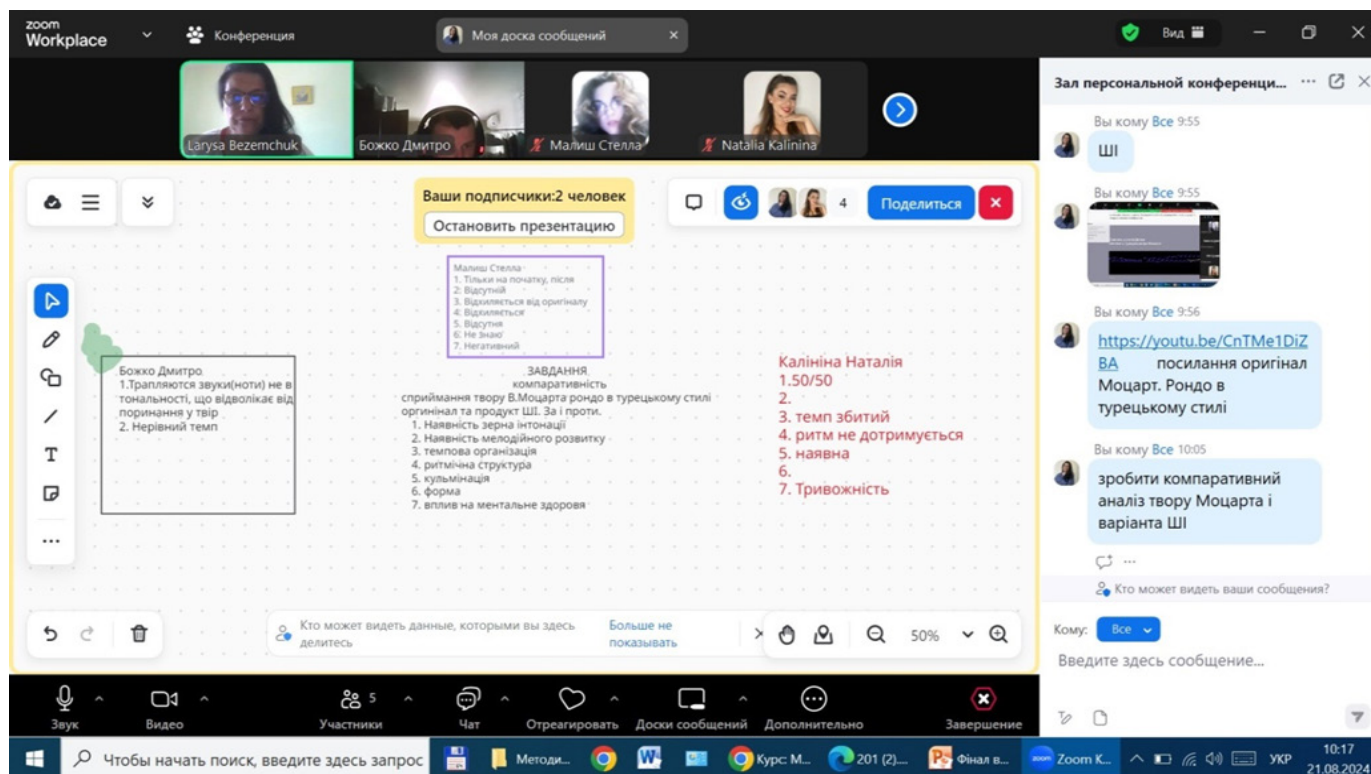
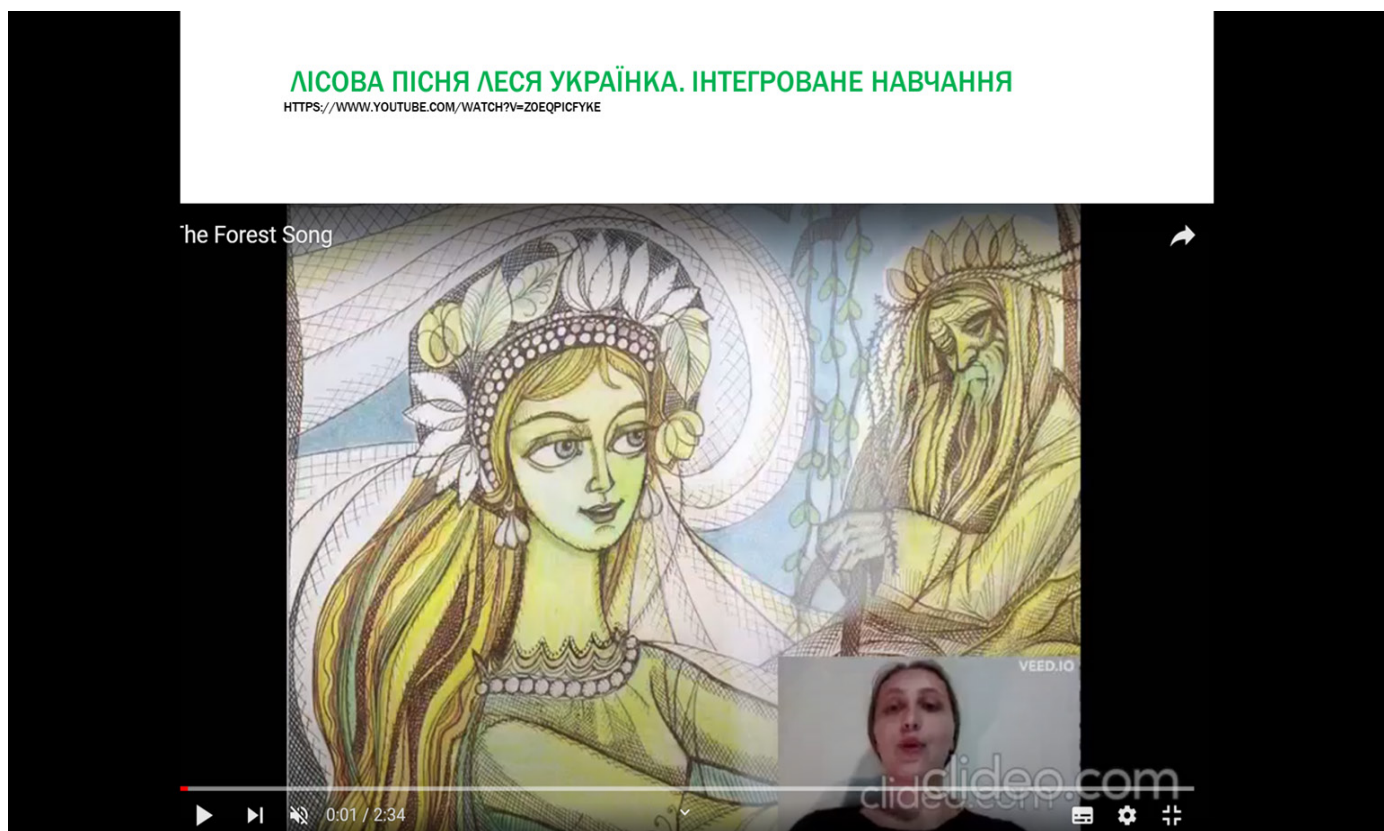

Рис.6 . Творчий діалог із студентами «Великий В.Моцарт та сучасний штучний інтелект. За і проти».

Після прослуховування двох варіантів музичних прикладів: «Рондо в турецькому стилі», що створено В.Моцартом і комп'ютерною програмою студенти-бакалаври виділили основні показники, які свідчили, що твір оригіналу безумовно має перевагу, оскільки демонструє розвиток музики, її інтонаційне забарвлення в темповому і ритмічному сенсі. Але цікава була думка студентки Наталії К., яка сказала, що учням може сподобатись варіант, який створив ШІ, і заперечувати їм немає сенсу, бо вчителю слід поважати думку своїх вихованців. Така позиція має право на життя, але для того і вчитель має проводити компаративний аналіз, з використанням мистецького тезаурусу, розібратися в емоційних реакціях учнів (можливо за методом де Боно. Шести капелюхів), для того щоб мотивовано відстояти позиції різних поглядів на це питання.

На магістерському рівні глибоке розуміння компаративного аналізу для роботи з учнями на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» продемонструвала Ірина Г. здобувачка обрала твір Лесі Українки «Лісова пісня», і дослідила втілення художнього образу головної героїні Мавки в різних видах мистецтва: образотворчому, балетному, кіномистецтві, анімаційному 3D форматі (рис.7)

Рис.7. Відеоурок для учнів. Розробка магістрантки Ірини Г. для практичної роботи з учнями в умовах онлайн навчання.

Цікавим в роботі магістрантки з учнями було знайомство з фрактальною музикою. В підручниках по мистецтву такий вид художньо-творчої діяльності школярів за допомогою сучасних комп'ютерних технологій навчання запропонувала Л.Масол, зокрема, приклад реалізації цього підходу для роботи з учнями в середніх класах. Так, відеоурок, що представлено для опанування учнями на ютуб каналі пропонував в якості основи для компаративного аналізу(втіленого різними художніми засобами образу головної героїні Мавки) використовувати філософські бінарні опозиції «аналіз-синтез», «абстрагування-конкретизація».

За допомогою яких можна дослідити особливості реалізації творчого задуму режисера В.Івченка в кінофільмі «Лісова пісня», що вийшов на кіностудії Довженка; в балеті композитора М. Скорульського; образи героїв художниці Софії Караффи-Корбут, що стали заставкою для відео уроків (див. рис.7); анімаційного фільму Мавка, створеного в 3D форматі в 2023 році. Особливу увагу учнів привернули сучасні виконавці, що створили образи головних героїв: А.Пивоваров «Лукас», К.Соловей та Н.Денисенко «Мавка».

Отже, компаративний аналіз втілення художнього образного Мавки в різних видах мистецтва відображає особливості розумової діяльності учнів, змушує їх пов'язувати асоціативний вид сприйняття інформації (від локальної асоціації до міжсистемної) та наповнювати свій емоційний досвід в процесі спілкування з шедеврами української світової культури.

Пошуку методів, які б надали змогу на уроках мистецтва здійснювати діагностику емоційно-почуттєвого стану учнів та сприяти розвитку їх ментального здоров'я – ідея для уроків «щастя», запропонована в 2024 навчальному році Оленою Зеленською, як орієнтир для реалізації основних завдань НУШ.

Моделювання емоційно-почуттєвого стану учнів під час порівняльного аналізу головних героїв відомих творів українських митців з особистим ставленням до подій сьогодення, можливість зберігати в собі почуття краси, добра, національної ідентичності – серед пріоритетів результатів навчання в мистецькій освітній галузі.

Висновки. У результаті наукового пошуку розкрито зміст поняття «мистецька компаративістика» в підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва, що включає:

1. Теоретичний рівень усвідомлення: методологічні положення філософії, літературознавства, мистецтвознавства, компаративістики, педагогіки, методик навчання щодо застосування мистецької компаративістики в професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва;

2. Змістовний рівень, що моделює процес професійної підготовки відповідно сучасних вимог оновлення мистецької освітньої галузі.

3. Дидактичний рівень-демонструє ба-

зову структуру для організації та проведення уроків інтегрованого змісту на підставі видів художньо-творчої діяльності учнів (сприймання-створення-виконання)

4.Методичний- практична робота з навчальними матеріалами інтегрованого курсу «Мистецтво» на підставі компаративного аналізу (порівняльної інтерпретації митсецьких явищ, добір навчального матеріалу для творчих діалогів та фасилітарних дискусій на підставі взаємодії домінантних ліній: музичного та образотворчого мистецтва).

5. Емоційно-рефлексивний рівень. Орієнтація навчальної роботи в класі з урахуванням оздоровчого впливу мистецтва на людину, отримання учнями задоволення від спілкування з різними видами мистецтва, можливість відкрити особливості свого внутрішнього «Я», мати позитивний досвід під час знайомства з образами героїв, які допомагають сучасному школяру зберегти людяність в епоху комп'ютеризації і інформаційних технологій навчання.

Визначено, що змістовний модуль «Мистецька компаративістика - ключ до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ», що складається з трьох підпорядкованих тем може бути блоком для впровадження в різні освітні компоненти програм підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва спеціальності 014.13 Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво. Компаративний аналіз є основою для розуміння взаємодії музичного та образотворчого мистецтва як домінантних ліній шкільного інтегрованого курсу «Мистецтво». Втілення ідеї мистецької компаративістики як провідної для процесу професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва надає ключ до методів викладання предметів інтегрованого змісту.

Доведено, що саме опанування змістовного модуля «Мистецька компаративістика - ключ до викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в НУШ» для студентів бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти в контексті освітнього компонента «Методика викладання музичного мистецтва в ЗЗСО з практикумом» репрезентує готовність майбутніх вчителів музичного мистецтва до викладання інтегрованих курсів відповідно реалізації положень реформування НУШ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Fomin, V., Sokolova, A., Dzivalentivskiy, M., Vasylieva, O., Parfentieva, I., & Martynenko, I. (2022). Peculiarities of Training Future Teachers of Music Art in Higher Educational Institutions in Terms of Distance Learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(4), 219-229. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.4/638>

He Jingyi. (2022). Методологічні основи формування художньо-проектувального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва. *Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University Series 14 Theory and methodology of arts education*, 28, 54–61. <https://doi.org/10.31392/npu-nc.series14.2022.28.08>

Kominarets, T., Fomin, V., Bieloliptseva, O., Tkachenko, M., Malykhin, A., & Pryshliak, O. (2022). Strategic Tasks of Contemporary Education: Formal, Nonformal, Informal. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(4), 394-407. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.4/647>

Kuzmichyova, V. (2021). Formation Vocal Competence of Future Teachers of Music Art in the Class «Voice Staging». *Professional Art Education*, 2(1), 28-34. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.04>

Kuznetsova, O. (2018). Основні підходи до здійснення музично-просвітницької діяльності майбутніми вчителями музичного мистецтва. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, (8 (2)), 93–101. [https://doi.org/10.31865/2414-9292.8\(2\).2018.153794](https://doi.org/10.31865/2414-9292.8(2).2018.153794)

Lilik, O. (2019). Мистецька компаративістика у професійній підготовці майбутніх учителів української літератури. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, (1-2), 75–80. [https://doi.org/10.28925/10.28925/1609-8595.2017\(1-2\)7580](https://doi.org/10.28925/10.28925/1609-8595.2017(1-2)7580)

Sokolova, A., Fomin, V., Tkachenko, M., Vasylieva, O., Parfentieva, I., & Martynenko, I. (2022). Professionally Oriented Tasks in the System of Professional Training of Musical Art Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 257-267. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/579>

Беземчук, Л., & Фомін, В. (2021). Формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах магістратури. *Professional Art Education*, 2(1), 12-19. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.02>

Бузова, О.Д. (2023). Формування художньо-образних уявлень в різних видах мистецтва засобами поліхудожнього виховання. *III Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво та мистецька освіта в сучасному соціокультурному просторі»*. 21.-22 червня С.45-51

Гринчук, І., Місько, Г., & Овод, Н. (2022). Мистецькі проекти інтегративного типу: дослідницький і виконавський аспекти. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*, 3, 190–195. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1079279>

Довгань, О. (2020). Технологія формування художньо-епістемологічного досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті сучасних пост культурних тенденцій. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»*, 115–118.

Лю, М. (2018). Педагогічні умови формування вокально-мовленнєвої культури студентів факультетів мистецтв. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. 25, 46–50. <https://sj.udu.edu.ua/index.php/tmae/article/view/87>

Масол, Л. (2021). Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу. *Навчально-методичний посібник*. Генеза. Київ. 208.

Овчаренко, Н. (2014). Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія. *Монографія*. Вид.Р. А. Козлов.

Ремак, Г. (2009). Літературна компаративістика: її визначення та функції. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. ВД «Киево-Могилянська академія». С. 44–59. <http://surl.li/karzzi>

Спіліоті, О. (2020). Теорія і методика формування музично-інтонаційного мислення. Видавництво НДУ імені М. Гоголя

Сюань, У. (2020). Підготовка майбутніх магістрів музичного мистецтва до формування вокальної культури школярів засобами технології партисипації [Дисертація на здобуття наукового ступеня

доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)]. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського.

Щолокова, О. (2021). Естетико-синергетичний підхід як методологічна основа підготовки фахівців у галузі мистецької освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 25–38 <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2021-17-2>

REFERENCES

Fomin, V., Sokolova, A., Dzivalentivskiy, M., Vasylieva, O., Parfentieva, I., & Martynenko, I. (2022). Peculiarities of Training Future Teachers of Music Art in Higher Educational Institutions in Terms of Distance Learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(4), 219-229. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.4/638> [in English]

He Jingyi. (2022). Metodolohichni osnovy formuvannya khudozhn'o-proyektival'noho dosvidu maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Methodological foundations of the formation of artistic and design experience of future teachers of music art]. *Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University Series 14 Theory and methodology of arts education*, 28, 54–61. <https://doi.org/10.31392/npu-nc.series14.2022.28.08> [in Ukrainian]

Kominarets, T., Fomin, V., Bieloliptseva, O., Tkachenko, M., Malykhin, A., & Pryshliak, O. (2022). Strategic Tasks of Contemporary Education: Formal, Nonformal, Informal. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(4), 394-407. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.4/647> [in English]

Kuzmichyova, V. (2021). Formation Vocal Competence of Future Teachers of Music Art in the Class «Voice Staging» [Formation Vocal Competence of Future Teachers of Music Art in the Class «Voice Staging»]. *Professional Art Education*, 2(1), 28-34. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.04> [in Ukrainian]

Sokolova, A., Fomin, V., Tkachenko, M., Vasylieva, O., Parfentieva, I., & Martynenko, I. (2022). Professionally Oriented Tasks in the System of Professional Training of Musical Art Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 257-267. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/579> [in English]

Bezemchuk, L., & Fomin, V. (2021). Formuvannya intehratsiyno-pedahohichnykh umin' maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v umovakh mahistratury [Formation of integration and pedagogical skills of future teachers of music art in the conditions of master's degree]. *Professional Art Education*, 2(1), 12-19. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.02> [in Ukrainian]

Buzova, O.D. (2023). Formuvannya khudozhn'o-obraznykh uyavlen' v riznykh vydakh mystetstva zasobamy polikhudozhn'oho vykhovannya [Formation of artistic and figurative representations in various types of art by means of polyartistic education]. *III Vseukrayins'ka naukovo-praktychna konferentsiya «Mystetstvo ta mystets'ka osvita v suchasnomu sotsiokul'turnomu prostori»*. 21.-22 chervnya S.45-51 [in Ukrainian]

Dovhan', O. (2020). Tekhnolohiya formuvannya khudozhn'o-epistemolohichnoho dosvidu maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva v konteksti suchasnykh post kul'turnykh tendentsiy [Technology of formation of artistic and epistemological experience of the future teacher of music in the context of modern post-cultural trends]. *Zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Rozvytok profesiynoyi maysternosti pedahoha v umovakh novoyi sotsiokul'turnoyi real'nosti»*, 115–118. [in Ukrainian]

Hrynychuk, I., Mis'ko, H., & Ovod, N. (2022). Mystets'ki proyekty intehrativnoho typu: doslidnyts'kyy i vykonavs'kyy aspekty [Integrative-type art projects: research and performance aspects]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv : nauk. zhurnal*, 3, 190–195. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1079279> [in Ukrainian]

Kuznetsova, O. (2018). Osnovni pidkhody do zdiysnennya muzychno-prosvitnyts'koyi diyal'nosti maybutnimy vchytelyamy muzychnoho mystetstva [Basic approaches to the implementation of musical and educational activities by future teachers of music art]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, (8 (2)), 93–101. [https://doi.org/10.31865/2414-9292.8\(2\).2018.153794](https://doi.org/10.31865/2414-9292.8(2).2018.153794) [in Ukrainian]

Lilik, O. (2019). Mystets'ka komparatyvistyka u profesiyniy pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv ukrayins'koyi

literatury [Comparative art in the professional training of future teachers of Ukrainian literature]. *Nepererвна profesiyna osvita: teoriya i praktyka*, (1-2), 75–80. [https://doi.org/10.28925/10.28925/1609-8595.2017\(1-2\)7580](https://doi.org/10.28925/10.28925/1609-8595.2017(1-2)7580) [in Ukrainian]

Lyu, M. (2018). Pedahohichni umovy formuvannya vokal'no-movlennyevoyi kul'tury studentiv fakul'tetiv mystetstv [Pedagogical conditions for the formation of vocal and speech culture of students of faculties of arts]. *Naukovyy chasopys Ukrayins'koho derzhavnoho universytetu imeni Mykhayla Drahomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka mystets'koyi osvity*. [Kyiv, Ukraine], 25, 46–50. <https://sj.udu.edu.ua/index.php/mae/article/view/87> [in Ukrainian]

Masol, L. (2021). *Metodyka navchannya intehrovanoho kursu «Mystetstvo» u 1-2 klasakh ZZSO na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu* [Teaching methodology of the integrated course «Art» in grades 1-2 of the ZZSO on the basis of a competency-based approach]. *Navchal'no-metodychnyy posibnyk*. Heneza. Kyiv. 208. [in Ukrainian]

Ovcharenko, N. (2014). *Profesiyna pidhotovka maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokal'no-pedahohichnoyi diyal'nosti: teoriya ta metodolohiya* [Professional training of future teachers of musical art for vocal and pedagogical activity: theory and methodology]. *Monohrafiya*. Vyd.R. A. Kozlov [in Ukrainian]

Remak, H. (2009). *Literaturna komparatyvistyka: yiyi vyznachennya ta funktsiyi* [Literary comparative studies: its definition and functions]. *Suchasna literaturna komparatyvistyka: stratehiyi i metody*. VD «Kyyevo-Mohylyans'ka akademiya». S. 44–59. <http://surl.li/karzzi> [in Ukrainian]

Spilioti, O. (2020). *Teoriya i metodyka formuvannya muzychno-intonatsiynoho myslennya* [Theory and methodology of forming musical and intonation thinking]. *Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholya* [in Ukrainian]

Syuan', U. (2020). *Pidhotovka maybutnikh mahistriv muzychnoho mystetstva do formuvannya vokal'noyi kul'tury shkolyariv zasobamy tekhnolohiyi partysypatsiyi* [Preparation of future masters of musical art for the formation of vocal culture of schoolchildren by means of participation technology]. *Dysertatsiya na zdobuttya naukovooho stupenya doktora filosofiyi za spetsial'nistyu 014 Srednya osvita (Muzychne mystetstvo)*. *Derzhavnyy zaklad «Pivdenoukrayins'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni K. D. Ushyns'koho*. [in Ukrainian]

Shcholokova, O. (2021). *Estetyko-synerhetychnyy pidkhid yak metodolohichna osnova pidhotovky fakhivtsiv u haluzi mystets'koyi osvity. Mystets'ka osvita: zmist, tekhnolohiyi, menedzhment* [Aesthetic-synergetic approach as a methodological basis for the training of specialists in the field of art education. Art education: content, technology, management]. 25–38 <https://doi.org/10.37041/2410-4434-2021-17-2> [in Ukrainian]

Надійшла до редакції / Received: 19.10.2024
Рекомендовано до друку / Accepted: 05.12.2024

DOI <https://doi.org/10.34142/27091805.2024.5.02.02>© **Larysa Bezemchuk**

Ph.D. of Pedagogical Sciences, associate professor, Docent of Musical Art Department, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
email: blv2007@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

© **Volodymyr Fomin**

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Arts in H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
email: v.v.fomin@hnpu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8652-2023>

COMPARATIVE ARTS STUDIES AS THE MAIN FACTOR IN THE PREPARATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS FOR PRACTICAL WORK IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article explores the importance of implementing the content module “Comparative Art Studies as a Key to Teaching the Integrated Course “Art” in the New Ukrainian School. The role of comparative analysis in the context of training future music teachers is revealed.

Methods and methodology. The article uses the method of scientific research and practical methods of studying the results of creative work of applicants for higher pedagogical education during the performance of educational tasks.

Scientific novelty. For the first time, an attempt is made to include the content module “Comparative Art Studies – the Key to Teaching the Integrated Course “Art” in the New Ukrainian School” in the educational program of professional training of students of the specialty 014.13 Secondary Education (Musical Art).

The topic of the module content and the methodology for conducting comparative analysis for work in integrated fine art lessons are revealed.

The results of the study showed that students are aware of the existence of comparative art in the field of scientific knowledge and have a certain idea of the integrated principle of teaching in art lessons in secondary education institutions. The interest of students in conducting comparative analysis in the process of comparing different types of art during practical work was established. Creative works in the form of video lessons were demonstrated, where comparative art is the key to understanding the principle of integrated teaching of students. A certain interest in the development of modern trends in online learning, such as fractal graphics, was identified.

Conclusions. Given the intensive development of the reforms of the New Ukrainian School, there is a need to actively involve music teachers in this process, who could master the methodology of involving students in integrated learning in the context of the ideas of comparative art. This requires specially organized training of future music teachers within the framework of the implementation of educational programs, the formation of comparative analysis skills in them as the main method of conducting art lessons.

Prospects for further research can be considered issues related to the formation of integration and pedagogical skills of future music teachers for working with children in secondary schools.

Keywords: comparative art history, comparative analysis, future music teacher, bachelor, master.